

5	Қаржыландырудың қол жетімділігін арттыру	Микрокредиттер, кепілдендірілген несиелер және кәсіпкерлік тәуекелге байланысты қаржылық құралдар сияқты инновациялық қаржылық өнімдерді әзірлеу шағын және орта бизнес үшін қаржыландырудың қолжетімділігін арттыруы мүмкін. ШОБ қажеттіліктеріне бағытталған арнайы қаржы құралдары мен өнімдерін әзірлеп, ұсына алады.
6	Экспорттық мүмкіндіктерге жәрдемдесу	Қаржы институттары экспорттық жобаларды дамыту, халықаралық жәрмеңкелер мен көрмелерге қатысу, сондай-ақ халықаралық сауда мәселелері бойынша консультациялық қолдау көрсету үшін қаржылық қолдау көрсету арқылы ШОБ-тың экспорттық мүмкіндіктерін кеңейтуге көмектесе алады.

Осылайша, қаржы-несие секторы қоғамның тұрақты экономикалық өсуіне және әлеуметтік дамуына ықпал ететін шағын және орта бизнесті дамытуды белсенді қолдау үшін айтарлықтай мүмкіндіктерге ие. Шағын және орта бизнесті қолдау экономикалық өсу мен дамуға ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар жұмыссыздықтың төмендеуіне және қоғамдағы теңсіздіктің төмендеуіне ықпал етеді. Осындай аталған мүмкіндіктер негізінде еліміздегі қаржы-несие секторы шағын және орта бизнесті дамытуға белсенді қолдау көрсете алады. Жалпы, шағын және орта бизнесті дамыту қазіргі таңда Қазақстан үшін басымдық болып табылады және үкімет оның өсуі мен дамуы үшін қолайлы орта құру жөнінде шаралар қабылдауды жалғастырады. Бұл елдің тұрақты экономикалық дамуына ықпал етіп қана қоймай, әлеуметтік прогреске және халықтың өмір сүру сапасын жақсартуға ықпал етеді.

Әдебиеттер

1. Кәсіпкерлікті дамытудың 2021 – 2025 жылдарға арналған ұлттық жобасы
2. «Бастау Бизнес» жобасы аясында кәсіпкерлік негіздерін оқыту: оқу құралы, Авторлар: Б.Е.
3. Оразғалиев, Н.Е. Жұлдызбаев, Т.Е. Рахимжанов. - Астана, «Шаңырақ-Медиа» ЖШС, 2018, – 250 б.
4. <https://www.gov.kz/memleket/entities/kgd>

Мұсағали А.А., 2 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекші- э.ғ.м., аға оқытушы Артакшинова В.С.

БАНКТЕРДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯНЫҢ ПЕРСПЕКТИВАСЫ

Бүгінгі таңда бүкіл әлем бойынша банк құрылымдары инновациялық жобаларды жүзеге асыруға және дамытуға бағытталған. Бұл бағалық емес бәсекелестің тиімділігіне байланысты, әсіресе батыс еуропалық банк нарығы сияқты пайыздық мөлшермелері төмен нарықтар үшін маңызды. Ғылыми-техникалық прогресс сандық технологияларды пайдалану шығындарын азайтуға мүмкіндіктер ашты. Цифрлық технология өнімге негізделген көзқарастан тұтынушыға бағытталған тәсілге көшуге мүмкіндік береді.

Цифрлық экономика- бұл ақпараттық-коммуникациялық технологиялар қолдайтын экономикалық қызметтің, коммерциялық операциялардың және кәсіби өзара әрекеттесудің дүниежүзілік желісі. Әлеуметтік-тарихи дамудың әр кезеңіндегі экономика сөзбе-сөз сандық кеңістіктің бір түрі болды. Кез-келген бизнестің көрсеткіштері, сондай-ақ экономикалық терминдер сандармен көрсетілген. Пайда, шығындар, шығыстар, кірістер, салықтардың мөлшері мен ставкалары, салық базасы, инфляция деңгейі, бюджет тапшылығы, ЖІӨ көлемі, негізгі ставка мөлшері және басқалары. Барлық сандық көрсеткіштер микро және макроэкономикалық деректерді көрсете отырып, құжатталған түрде жинақталады. Олар елдің әлеуметтік-экономикалық саясатын әзірлеу, бекіту, кейіннен іске асыру және соның салдарынан оның қаржылық саясатын дамыту үшін қажет[1].

Банктер экономиканың басқа секторлары үшін озық технологияларды ұстанады және жоғары білікті мамандардың «ұстасын» енгізудің пионерлері болып табылады, сонымен бірге IT-компаниялар қаржылық қызметтердің толық пакетін жүзеге асыруы тиіс.

Банктердің жаңа инновациялық өнімдерді шығарудағы басты ынталандыру- бұл клиенттердің барлық қажеттіліктерін қанағаттандыру арқылы ұстап қалуға ұмтылу. Цифрлық технологияларға негізделген озық жаңа өнімдерді пайдаланудың бір жолы- бұл биометриялық сәйкестендіру, ол болашақта клиентті анықтау үшін ғана емес, сонымен қатар келісімшартқа қашықтан қол қою үшін де табысқа жетеді. Ұсыныстарды жекелендіруден басқа, банктер қызметтің бірегейлігін дамытуы керек: әр түрлі арналар арқылы ғана емес, осы арналарды бір жүйеге біріктіру.

Цифрландыру банктердің кірістілігін арттырудың, нарықта дифференциаланудың, банк қызметінің негізгі бағытын өзгертудің, шығындарды азайтудың, сапаны арттырудың және жаңа қаржы өнімдерін әзірлеу үшін мүмкіндіктер жасаудың негізгі көздерінің біріне айналды. Банк саласындағы цифрлық тұжырымдама өнімдер мен қызметтердегі инновацияларды, ақпараттық технологияларды және ұйымдастырушылық және адами ресурстарды қажет ететін аналитикалық және автоматтандырылған процестермен қолдау көрсетілетін барлық арналар мен өзара әрекеттесу нүктелері бойынша тұтынушыларға қызмет көрсетуді қамтиды. Банктердегі цифрлық трансформацияның екі перспективасы бар: бір жағынан, клиенттік база жаңа цифрлық өнімдер мен қызметтерді, сондай-ақ банктің физикалық қатысуынсыз да 24/7 режиміндегі банктік операцияларды ұсынады; екінші жағынан, адамдардың уақытын және ресурсын үнемдейді. Банктің физикалық банктік қызмет көрсетусіз клиенттерге қызмет көрсету ат мүмкіндіктері банктің COVID-19 пандемиясы кезінде дәлелденген цифрлық мүмкіндіктерінің дәлелі болды. Банктің IT мүмкіндіктері неғұрлым жақсы болса, соғұрлым ол онлайн-банкінг операцияларын жүргізе алады, бұған веб-сайт трафигі, интернетті пайдалану, депозиттер мен несиелер дәлел бола алады. Мәселен, 2022 жылдың маусым айының соңына қарай елімізде төлем карточкаларын қабылдайтын 569,8 мың сауда нүктесінен 397,3 мың сауда кәсіпорны болды. Екі жылдың ішінде мұндай сауда кәсіпорындарының саны 4 есеге жуық өсті-бұл төлем нарығындағы үлкен жетістік. Технологиялық дамудың тағы бір маңызды факторы-төлем карталарын қолдана отырып, тауарлар мен қызметтерге ақы төлеу инфрақұрылымын кеңейту және байланыссыз төлемдердің танымалдылығын арттыру. Екі жыл ішінде POS-терминалдар саны 3,5 есеге артып, 2022 жылдың маусым айының соңына қарай 674 мың құрылғыны құрады. Барлық POS-терминалдардың 95% - дан астамы контактісіз төлем мүмкіндігін қолдайды. Сонымен бірге аз уақыттың ішінде цифрлық технологияларды ұтымды пайдалану ол тек қана баламалы жолмен ғана емес, адамдарға өте қолжетімді, тиімді және жедел құралдар болып табылады[2]. Мысалы, ForteBank, Vereke Bank қосымшалары арқылы клиенттің дербес деректерін қашықтықтан өзгертуге, банк өнімдерін ашуға, картаны қайта шығаруға және ресми құжаттарға тапсырыс беруге болады. Жалпы қазақстандық банктер адаммен қашықтықтан онлайн чат, өнімдер мен лимиттерді басқару сияқты цифрлық қызметтерді енгізуде. Сондай-ақ QR-код мобильді қосымшасын қолдану төлем жасаған кезде немесе басқа да құжаттарды берген кезде, ол тек қана адамдардың уақытын үнемдеп қана қоймай, адамдардың өз басының ақпараттарының құпиялығын сақтауға қамтамасыз етеді. Бұл қауіпсіз жол болып табылады. Себебі қазіргі таңда алаяқтар адамдардың ақшасын банктардан тікелей ұрлайды.

Қауіпсіздікті қамтамасыз ету, цифрлық, оның ішінде мемлекеттік, әлеуметтік және коммерциялық қызметтерді жеңілдету және дамыту қағидаттарына негізделген әртүрлі биометриялық көрсеткіштер арқылы қашықтан сәйкестендіру моделін құру жоспарлануда. Модель мемлекеттік және коммерциялық компаниялардың деректер базасын пайдалана отырып, клиенттерді сәйкестендіруді, сондай-ақ мемлекеттік органдардың, коммерциялық компаниялардың және әлеуметтік саланың қызметтерін алуды көздейді. Қаржы секторы электрондық коммерцияны дамыту және жылдам, қарапайым және сенімді төлемдерді жүзеге асыру, контрагенттерді тексеру, бизнесті дамыту үшін қаржы құралдарына қол жеткізу және

мемлекеттік қолдау құралдарын алу үшін инновациялық экожүйені құру бастамаларын жүзеге асыруды қамтамасыз етеді[3].

Соңымен қатар, бұл зерттеулер цифрлық банкингті пайдаланушылар санының өсуі сияқты цифрлық трансформация көрсеткіштерін де пайдалануды көздеуде. Қазіргі таңда қазақстандықтар байланыссыз және қауіпсіз төлем технологияларын белсенді қолданады, олардың арасында Apple Pay, Samsung Pay, Garmin Pay, QR-код және өткен жылдың соңынан бастап Google Pay пайдалану бар. Қолда бар мәліметтерге сәйкес, 2021 жылдың бірінші жартыжылдығында қазақстандықтар Apple Pay және Samsung Pay пайдаланумен 104 млрд теңге сомаға 18,8 млн транзакцияны жүзеге асырды-бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда айтарлықтай көп. Бұл байланыссыз төлемдер ұялы телефондар немесе ақылды сағаттар арқылы жүзеге асырылады. Негізгі артықшылықтары-төлемдердің қауіпсіздігі мен ыңғайлылығы, ал Garmin Pay технологиясымен төлемді телефонсыз да жасауға болады. Барлық транзакциялар жедел, " бір рет басу " болып табылады, мобильді банктік қосымшаға кіріп, парольді (Face ID) енгізудің қажеті жоқ, қорғаныс қолданбалы технологиялардың өздері арқылы да, төлем жүйелерінің технологиялары арқылы да жұмыс істейді[4].

Қорыта келе, цифрлық трансформацияның қаржылық көрсеткіштерге әсеріне бағытталғандықтан, алдағы зерттеуге арналған ұсыныс цифрлық банктердің бәсекеге қабілеттілігіне әсер ететін тиімділік немесе маңызды аспектілер контекстінде операциялық көрсеткіштерді де қамтуы мүмкін, өйткені цифрлық банкинг әлі де зерттелгенмен шектелген жаңа сала болып табылады.

Әдебиеттер

1. ҚР Үкіметінің 12.12.2017 жылғы №827 қаулысымен бекітілген «Цифрлы Қазақстан» Мемлекеттік бағдарламасы
2. <https://ranking.kz/reviews/other/beskontaktnye-platezhi-novyj-trend-cifrovoj-epohi-obyom-oplaty-pri-pomoshi-smartfonov-i-prochih-gadzhetov-vyros-v-razy.htm>
3. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P1700000827>
4. https://m.forbes.kz/process/tsifrovizatsiya_soglyadkoy

Нурланова А.М., 2 курс (Карагандинский университет Букетова)
Научный руководитель – м.э.н., старший преподаватель Тиштыкбаева А. Ж.

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ БАНКОВСКИХ ОНЛАЙН-УСЛУГ В КАЗАХСТАНЕ

Векторы развития каждого государства определяют Стратегические планы и документы страны. Данные документы содержат наглядный и аргументированный анализ текущей ситуации, проблемные моменты и цели, к которым необходимо двигаться. Долгосрочная стратегия «Казахстан-2050» [1] определяет наиболее важные приоритеты страны, в том числе и финансово-кредитного сектора. В Стратегическом плане до 2025 г. отражены следующие проблемные аспекты развития экономики Казахстана [1]: угроза снижения темпов экономического роста и ее риск «застывания» на среднем уровне; снижение позиций конкурентоспособности по причине усиливающейся зависимости от импорта технологий, специалистов; увеличение технологического отставания; снижение качества жизни граждан.

Тем не менее, наряду с имеющимися вызовами реальности и угрозами в экономическом секторе возникают новые идеи для их решений, что в свою очередь открывает ряд уникальных возможностей. Одной из таких возможностей является улучшение сервиса банковского сектора за счет технических и технологических возможностей. Мобильный банкинг является современным способом обслуживания клиентов и имеет ряд преимуществ перед традиционным использованием банковских услуг. Данная система включает большой объем банковских услуг, за исключением операций с наличными деньгами и имеет устойчивой спрос со стороны потребителей [2]. Во-первых, это значительная экономия времени. Во-вторых, есть